

УДК 141:7[316.3:81]

БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК ТРЕНД СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

О.В. Яковлева, доктор філософських наук, доцент, ректор Київського інституту бізнесу і технологій, м. Київ

Запровадження багатомовності нового типу є освітньою реформою, яка відповідає викликам часу. Однак ця реформа має проводитись з урахуванням масштабу системи вищої освіти й реального терміну отримання перших результатів. Скасування вимоги для здобувачів вченого звання доцента та професора щодо володіння англійською мовою на рівні B2 є недостатньо обґрунтованим. З одного боку, поспішною, непідготовленою, а тому невдалою була спроба декретного введення цієї вимоги. З іншого боку, шкідливим і ретроградним по своїй суті видається рішення щодо відмови від високих кваліфікаційних вимог підвищення мовної компетентності взагалі. Багатомовність є різнопрофільним, поліаспектним, полівалентним феноменом, який за сучасних умов, у ситуації підвищеної соціально-політичної динаміки набуває здатності до збільшеного вмісту соціальних, політичних, геополітичних і деяких інших конотацій. Багатомовність прийнято розглядати як невід'ємну ознаку свідомості особистості й міжособистісного спілкування, притаманну частині людей і людству споконвіку. Кожному відтинкові історичного часу й кожному етапу історичного розвитку відповідає свій варіант багатомовності. Доречно сфокусуватися не на скасуванні вимоги володіння англійською на рівні B2 у викладачів ВНЗ, а на відтермінуванні часу для його остаточного введення – наприклад, з 1 січня 2020 р. Поштовхом до позитивного сприйняття цієї реформи має бути стратегія особистого успіху викладача, а не примусово-дозвільна політика. Багатомовність нового типу у системі ВНЗ – це імператив часу, що визначається євроінтеграцією України та процесами глобалізації. За умови успішного вирішення питання багатомовності, ВНЗ подадуть приклад для наслідування суспільства загалом.

Ключові слова: багатомовність, філософія освіти, мовна політика, освітня політика, модернізація освіти, вищий навчальний заклад.

Однією з характерних рис освітньої сфери є традиційність – однак вона має як свої сильні, так і свої слабкі сторони. З одного боку, професорсько-викладацький склад українських ВНЗ є носієм унікальних знань, що в першу чергу відповідає інтересам держави, а саме – виконанню завдання збереження духовності і національної ідентичності, зростання престижності української мови. З іншого боку, прагнення зберегти максимально «усе, так як воно є», нерідко починає перешкоджати

необхідному оновленню освітнього процесу, його форми і змісту. І тоді традиційність у освіті переростає у надмірний консерватизм і ризикує обернутися обскурантизмом – ворогом не лише усього нового, але й самої ідеї пошуку знань взагалі, тобто така традиційність починає діяти проти інтересів освіти. Втім, максималізм у запровадженні нового все ж більш небезпечний для системи освіти – якщо консерватизм робить її неповороткою і застарілою, то радикальна і прискорена трансформація змісту і форм надання освіти може призвести до краху усієї системи освіти.

Однак, для того щоби уникати таких крайнощів, слід визнати, що реформи, які відповідають викликам часу, а саме – запровадження багатомовності нового типу, – необхідні, однак мають проводитись з урахуванням масштабу системи вищої освіти й реального терміну отримання перших результатів.

Зокрема, анонсоване нещодавно скасування вимоги для здобувачів вченого звання доцента та професора щодо володіння англійською мовою на рівні B2 видається нам недостатньо продуманим і обґрунтованим. Наскільки поспішною, непідготовленою, а тому невдалою була спроба декретного введення цієї вимоги (що викликало багато у чому справедливих нарікань освітянського загалу), настільки ж шкідливим, хоча вже навпаки – ретроградним по своїй суті – видається рішення щодо відмови від високих кваліфікаційних вимог підвищення мовної компетентності взагалі.

Дійсно, ніхто не здатен вивчити іноземну мову досконало навіть за рік. Також надмірно жорсткою і невиправдано звуженою була вимога щодо визнання лише англійської мови як необхідної для просування у викладацькій кар'єрі. Дійсно – не так мало науковців, і не лише філологів, які достатньо досконало володіють німецькою, французькою, іспанською або якоюсь іншою мовою, якщо не світового статусу, то, в усякому разі, мовою тих країн, які мають високі досягнення у науці. А сьогодні це і японська, і китайська, і корейська, та деякі інші східні мови.

Дещо іронічно деякі науковці нині стверджують, що майже всі ми більш досконало чи на рівні вільної розмовної мови, але вже знаємо щонайменше одну світову іноземну мову – російську. Втім, серйозне ставлення до питання оволодіння іноземною мовою вимагає визнати, що сучасному представнику академічної сфери в Україні слід володіти трьома мовами – українською, російською (або іншою рідною – для представника етнічних меншин) та англійською (або іншою світовою іноземною, крім

російської). Знання трьох мов змушує ставити питання про усвідомлення освітянами та науковцями нормальності набуття ними багатомовності.

На прикладі Київського інституту бізнесу та технологій КІБІТ, який я очолюю вже багато років, можу зауважити, що питання багатомовності – не винахід теоретичного розуму, а все більш нагальна вимога практики сучасного освітнього процесу. Процеси, які сьогодні відбуваються в КІБІТ, у глобальному контексті – підготовка студентів-іноземців та залучення викладачів із ВНЗ-партнерів, зумовлюють становлення і розвиток реальної багатомовності.

Втім, все ж розгляд цієї проблеми варто починати з розкриття теоретичних засад розгляду теми багатомовності, чому ми присвятили свого часу окреме дослідження [2]. Багатомовність (або полі-, мультилінгвізм – усі ці три терміни використовуються у більшості випадків у спеціальних науках як абсолютні синоніми) належить до тих явищ з мовного сегменту сфери духовної культури, увага до яких традиційно була високою для соціальної філософії із самого моменту їхнього виокремлення як особливого предмету спостереження та вивчення. Останнім часом ця увага помітно зросла з боку філософії освіти, продовжуючи виявляти достатньо стійку тенденцію до подальшого зростання. При цьому, порівняно з першою половиною ХХ століття, нині значною мірою змінилися мотиви підвищеного інтересу до природи, функціональних особливостей, суспільної ролі багатомовності, а також до тих явищ контекстуальної природи, які її супроводжують. До суто наукових лінгвістичних, соціолінгвістичних, філософсько-політологічних додалися обставини екстралінгвістичного характеру, зумовлені специфікою сучасного історичного моменту. Крім того, модифіковано наріжні засади осмислення феномену, про який ідеться, урізноманітнено концептуальні підходи до його інтерпретації, зміщено акценти у розумінні його суспільної ролі та значення як одного з важливих інструментів модерного комунікативного середовища. Крім того, варто звернути увагу на засадничі ідеї лібералізму, які викладені Дж.Донеллі та іншими представниками цієї політичної філософії [1], а також на суто лінгвістичні факти, яких не можна оминати у таких дослідженнях [3].

Саме у річищі цього явища варто поставити на порядок денний наукового філософсько-освітнього осмислення й обговорення проблему багатомовності як регулятивного фактору в системі освіти та виховання у

вищих навчальних закладах. Її можна вважати однією зі складових більш широкого проблемного блоку, в центрі уваги якого перебуває феномен багатомовності як елемент суспільного розвитку загалом.

Багатомовність належить до тих об'єктів, які можуть бути кваліфіковані як об'єкти із нечіткими поняттєвими межами. Це, з одного боку, зумовлює їхню «розмитість», з іншого, вимагає осмислення й опису у форматі не лише окремих гуманітарних дисциплін, а й міждисциплінарного вивчення. Подібні об'єкти неможливо розглядати поза сферою філософського осмислення людської свідомості (як індивідуальної, так і колективної). Багатомовність є продуктом людської діяльності, отже у процесі її аналізу контрпродуктивними були б спроби залишити осторонь свідомість, редукувати її.

Одна з прикметних рис, яка зумовлює різноплановість і неоднорівність багатомовності, полягає в тому, що вона не обмежується якоюсь однією сферою людської життєдіяльності й аж ніяк не вичерпується нею. Це феномен різнопрофільний, поліаспектний, «полівалентний», пов'язаний з різними сферами, починаючи з мови і продовжуючи культурою, соціальними відносинами, філософією, психологією, політикою тощо. Власне мовне підґрунтя багатомовності остаточно втратило своє абсолютне значення. На це явище нині дивляться не як на суто лінгвістичне, а як на феномен філософського комплексного типу, який за сучасних умов, у ситуації підвищеної соціально-політичної динаміки набуває здатності до збільшеного «вмісту» соціальних, політичних, геополітичних і деяких інших конотацій.

Водночас той факт, що у підґрунті багатомовності як окремого самодостатнього явища лежить мова, не викликав, не викликає і, певна річ, не може викликати жодних заперечень. Саме мова, точніше декілька різних мов, ієрархія їхніх взаємин у свідомості мовної особистості або у тому чи іншому мовному середовищі, взаємодія між ними визначають сутність феномену багатомовності та його специфіку. Утім, з одного боку, універсальність мови, а з іншого, її соціальний характер спричинюють те, що вивченням багатомовності опікується не лише вузькопрофільна наука – лінгвістика, а ще й філософія, особливо така її галузь, як філософія освіти, соціологія, етнологія, культурологія, психологія, політологія, а також етнолінгвістика, соціолінгвістика, лінгвокультурологія, етнопсихолінгвістика, політична лінгвістика тощо.

Серед інших пояснень перманентної актуалізації багатомовності як суспільно-філософської проблеми міждисциплінарного плану слід згадати, з одного боку, піднесення на новий рівень процесу міжмовної взаємодії у глобальному масштабі (зокрема й у зв'язку зі вступом у нову фазу процесу переструктурування глобального мовного середовища на основі дедалі активнішого перебирання на себе англійською мовою функції головної «світової» мови), з іншого боку, вихід цієї проблеми за межі як власне лінгвістичного та соціолінгвістичного, так і етно- та соціокультурного дискурсу, ускладнення та збагачення її політичними, геополітичними, цивілізаційними конотаціями. Неабиякого значення у цьому контексті набуває також перетворення феномену багатомовності на вагомий елемент міжнародних відносин, на інструмент міждержавної співпраці та, водночас, конкуренції, а також на один із механізмів реалізації інтересів частини національних державно-політичних еліт у низці регіонів світу, зокрема у країнах Центральної, Східної, Південно-Східної Європи та Балтії. Україну тут важко розглядати як виняток із загального правила.

Перетворення багатомовності з несоціалізованої особливості, притаманної окремій особистості у вигляді винятково індивідуальної ознаки і позбавленої кодифікації на рівні суспільної комунікації, на елемент соціалізованих відносин, питома вага якого у загальному «обсязі» феномену соціалізації неухильно зростає, безпосередньо зумовлена історичним процесом поетапного ускладнення первісно однорівневої структури мови (мовлення) і формування на її основі структури багаторівневої. Унаслідок цього згодом відбувається як урізноманітнення й ускладнення взаємозв'язків між несоціалізованими та соціалізованими відносинами всередині людських спільнот, так і наповнення іншим змістом соціальної функції мови, а також поява на певному етапі розвитку нових для цього явища функцій – філософсько-освітньої, політичної, етнополітичної та ін.

Завдяки цій еволюції та її наслідкам (як прямим, так і опосередкованим) складаються соціальні передумови, за яких мовна ситуація у багатьох випадках виступає як ситуація багатомовності (чи то формально закріпленої, чи то принаймні реально наявної), а мовна політика здебільшого перетворюється, по суті, на вироблення і здійснення заходів, спрямованих на регулювання багатомовності та захист пріоритетної ролі в її ієрархії певних компонентів, котрі з тих чи інших міркувань сприйма-

ються як визначальні. За таких обставин багатомовність набуває ознак, зумовлених передусім свідомим прагненням державної влади, її гілок та інститутів, так само, як і інститутів громадянського суспільства, до розширення кола мов, які використовуються для повноцінного забезпечення усього спектру суспільних комунікативних потреб та для вдосконалення соціально-комунікативної системи країни. Подібне прагнення природно вписується у той загальний набір політичних і, зокрема, філософських гуманітарних орієнтирів та пріоритетів, який вважається характерним і навіть певною мірою обов'язковим для того, щоб державно-політичний устрій країни міг бути кваліфікований як демократичний.

Тут, що правда, слід неодмінно зробити принципове застереження, зміст якого полягає у визнанні того, що будь-які плани і дії у мовній сфері й у сприянні держави глибшому вкоріненню багатомовної моделі організації національного мовного середовища мають розроблятися й утілюватися на практиці з урахуванням потреби здійснення системи культурно-освітніх, науково-дослідних, пропагандистських заходів, спрямованих на забезпечення жорсткого захисту національних інтересів у цій галузі.

Має рацію Дж. Доннелі, коли стверджує, що «ліберально-демократичні держави спільного добробуту Західної Європи, Японії та Північної Америки є привабливими моделями для більшості країн решти світу через ту особливу рівновагу, яку вони встановили між конкуруючими вимогами демократичної участі, ринкової ефективності та міжнародно визнаних прав людини» [1, с. 1084]. На тлі загального розквіту ліберальної доктрини як такої, що його спостерігаємо у всьому світі в останні два-три десятиліття, заходи протекціоністського характеру та змісту, спрямовані на підтримку та захист державною владою в тій чи іншій країні однієї мови – рідної для більшості її громадян, мови титульної, державоформуючої нації, – можливо, не виглядатимуть особливо популярними, проте обійтися без них у більшості випадків виявляється просто неможливо. Досвід України після здобуття нею державної незалежності дає у цьому плані багатий і надзвичайно цікавий матеріал, який уже значною мірою ставав предметом філософського, політичного і педагогічного аналізу, проте, безумовно, потребує додаткової уваги, вимагаючи нових досліджень.

Розширення кола мов, що їх використовують держава, суспільство, особа для більш повноцінного забезпечення комунікації та удосконалення

соціально-комунікативної системи, є об'єктивним процесом, зупинити або навіть обмежити чи уповільнити який у межах однієї окремо взятої держави в умовах глобалізації практично неможливо. Цей процес несе у собі безумовний позитив як із суто мовної точки зору, так і у соціокультурному аспекті, бо стимулює появу нових можливостей. З одного боку, вони з'являються внаслідок переведення на регулярну основу контактів між різними мовами та їхню взаємодію, а з іншого, – через гармонізацію певного сегменту соціальних відносин, створення кращих умов для розвитку різних культур, присутніх у межах того чи іншого національного культурного простору, та збагачення кожної з них.

Розширення кола мов у більшості країн світу заохочується як на державному рівні, так і на рівні інститутів громадянського суспільства та у родинно-побутовому житті. Воно, наприклад, може відбуватися за рахунок централізованої організації масового поглибленого вивчення крім державної («національної») мови ще й мови «міжнаціонального спілкування», «міжнародної мови» або ж «світової мови», стимульованого тими чи іншими державними органами або місцевими органами влади.

Прагнення до розширення мовної палітри незалежно від волі й намірів суб'єктів вступає у суперечність із двома політико-філософськими імперативами: імперативом зміцнення національної ідентичності, підґрунтя якої формує рідна мова її (ідентичності) носіїв, а також імперативом забезпечення державної стабільності та безпеки, зокрема у гуманітарній та інформаційній сфері.

Це зумовлено об'єктивними умовами та обставинами новітнього етапу розвитку людської цивілізації. В умовах, з одного боку, утворення глобального інформаційного простору як одного з виявів глобалізації, з іншого, безпрецедентного посилення інформаційної складової у забезпеченні національних інтересів держав, зокрема у розв'язанні конфліктних ситуацій, які виникають між державами і групами (союзами) держав («інформаційні атаки» та «інформаційні війни») завдання захисту власного національного інформаційного простору перетворюється на один із пріоритетів державної політики у галузі безпеки, а багатомовність стає вагомим важелем впливу на хід практичної реалізації цього пріоритету.

Багатомовність у цьому контексті стає соціально-політично контрольованою й освітньо регульованою, тобто такою, структуру й конкретне наповнення якої визначає держава відповідно до засад

державної мовної політики, виходячи насамперед не з теоретично-абстрактних міркувань, а з у відповідний спосіб осмислених національних інтересів. У якості ключового елементу контролювано-регульованої багатомовності у національних державах, як правило, використовується рідна мова титульної нації, наділена статусом державної (або офіційної) мови. У тих державах, у яких державна мова з тих чи інших причин неспроможна природним шляхом витримувати на належному рівні конкуренцію з іншою мовою (або іншими мовами), для «національної» мови, крім державного статусу, створюється ситуація додаткових преференцій нормативного характеру, покликана врівноважити особливий формальний статус та обсяг реального використання у ключових сферах життя країни та нації.

Природу багатомовності визначають два фактори. Це, по-перше, володіння – чи то вільне, чи то обмежене – певною мовною особистістю кількома іншими, крім рідної для неї, мовами, у просторі кожної з яких вона набуває характеру «вторинної» мовної особистості, тобто особи-«споживача» мов, котрі не є для неї рідними, які вона опанувала як іноземні та якими систематично користується у процесі своєї життєдіяльності. І це, по-друге, використання у тому чи іншому середовищі для забезпечення належного ступеня функціонування індивідуальної, колективної, національної свідомості та для задоволення потреб комунікації різних видів і рівнів більше ніж однієї мови, які лише в їх сукупності виявляються достатніми для нейтралізації комунікативної неоднорідності певного соціального середовища та для гармонізації ефекту його різновимірності.

Неодмінне поєднання двох властивостей: володіння кількома мовами та їх використання у відповідних комунікативних ситуаціях, – можна вважати домінантою якщо не всіх, то, безперечно, переважної більшості з відомих нам визначень явища, про яке йдеться, що цілком природно й логічно.

Володіння іншими мовами поза їх використанням задля здійснення комунікації це, у принципі, нонсенс, який, щоправда, теж іноді трапляється у житті. Індивідуальна багатомовність, хоча й притаманна людині саме як особистості як її власна якість, яка не виявляє жодної залежності від оточення й зберігає чинність поза зв'язками з іншими людьми й суспільством, проте знаходить вияв у спілкуванні й лише у спілкуванні

набуває остаточного вигляду, здобуваючи таким чином ще й належний критерій своєї оцінки.

Так само, як вважається, що за визначенням неможлива індивідуальна мова (*private language*), яку б окрема людина використовувала винятково для власного вжитку, тоді як для всіх інших людей вона, ця мова, була б незрозумілою, до явищ, існування яких неможливе, належить і така індивідуальна багатомовність, яку б не міг сприйняти, ідентифікувати, оцінити хтось інший, хто б узяв на себе роль співрозмовника.

Разом із тим, сама по собі категорія «володіння» мовою криє певну двозначність, через яку явища багато- та двомовності втрачають неабияку частку визначеності, набуваючи натомість надмірної умовності. Головне питання полягає в тому, у який спосіб може бути врахований ступінь володіння кожною з мов, якими користуються особа чи колектив. Безпосередньо пов'язана із цим питанням інша проблема: з якого саме рівня опанування нерідною мовою починається явище білінгвізму? Чи має особа лише спілкуватися новою для себе мовою на певному рівні, тобто розмовляти нею, чи ще й неодмінно думати нею?

У латинській мові слово «білінгвізм» мало декілька значень, основні з яких два: 1) двомовний, той, який говорить двома мовами; 2) той, що змішує дві різні мови, тобто спотворює, калічить мову.

В одному з англійських тлумачних словників у визначенні білінгвізму, крім елемента «здатність говорити двома мовами», спеціально акцентується елемент «одночасне вивчення цих мов у дитинстві» (*bilingual – speaking two languages (esp. when these are learnt together in childhood)* [3].

Багатомовність прийнято розглядати як невід'ємну ознаку свідомості особистості й міжособистісного спілкування, притаманну частині людей і людству споконвіку, присутню у тих чи інших людських соціумах та їхніх сегментах практично на всіх стадіях історичного розвитку. Втім, існує й, безумовно, також заслуговує на увагу і протилежна точка зору, згідно з якою про багатомовність як про самостійне й самодостатнє явище можна вести мову лише на певному етапі існування людської цивілізації та окремих соціумів. А саме тоді, коли відбувається виокремлення всередині людських спільнот соціалізованих відносин з кола відносин несоціалізованих з їх подальшою консервацією та політизацією.

Кожному відтинкові історичного часу й кожному етапу історичного розвитку відповідає свій варіант багатомовності (або ж стан її відсутності

чи невиявленості – «нуль-багатомовність»), і цей факт заперечує існування раз і назавжди визначеного алгоритму багатомовності, розкриваючи змінний характер цього явища. Новітня, або «модерна» багатомовність в її сучасному вигляді сформувалася у процесі тривалої еволюції, протягом якої вона зазнавала впливу ряду факторів і обставин, у тому числі й позалінгвістичних, а також тих, що зумовлені явищами контекстуальної природи.

Звертаючись до власного досвіду запровадження багатомовності у ВНЗ, можу стверджувати: процеси змін мовної практики в КІБІТ є незворотними. Це реалізується через випуск наукових видань із англійськими статтями, запрошення англійських спікерів, проведення студентських міжнародних стажувань, виступи на міжнародних конференціях та заходах. Вимоги до викладачів КІБІТ коротко формулюються так – постійне вдосконалення з урахуванням вимог сучасного бізнесу.

Доречно сфокусуватися не на скасуванні рівня B2, а на відтермінуванні часу для його остаточного введення – наприклад, з 1 січня 2020 р. Поштовхом до позитивного сприйняття цієї реформи має бути стратегія особистого успіху викладача, а не примусово-дозвільна політика. Багатомовність нового типу у системі ВНЗ – це імператив часу, що визначається євроінтеграцією України та процесами глобалізації. За умови успішного вирішення питання багатомовності, ВНЗ подадуть приклад для наслідування нації загалом.

Література

1. Донеллі Дж. Права людини, демократія та розвиток /Дж.Донеллі ; пер. з англ. // Лібералізм. Ліберальна традиція політичного мислення від Джона Локка до Джона Роулза. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. – С. 1069-1086.
2. Яковлева О.В. У лабіринтах багатомовності. Багатомовність українського суспільства як регулятивний фактор освіти і виховання в системі ВНЗ у контексті світового досвіду: монографія [уточнене і доповнене видання] / О.В.Яковлева. – К.: Видавництво КіМ, 2015. – 250 с.
3. An English Reader's dictionary by A.S.Hornby and E.C.Parnwell – Oxford, University Press, London, 1952.

МНОГОЯЗЫЧИЕ КАК ТРЕНД ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ И ФАКТОР МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Е.В. Яковлева

Введение многоязычия нового типа является образовательной реформой, которая отвечает вызовам времени. Однако, эта реформа

должна проводиться с учетом масштаба системы высшего образования и реального срока получения первых результатов. Отмена требования для соискателей ученого звания доцента и профессора по владению английским языком на уровне B2 является недостаточно обоснованной. С одной стороны, поспешной, неподготовленной, а потому неудачной была попытка декретного введения этого требования. С другой стороны, вредным и ретроградным по своей сути представляется решение об отказе от высоких квалификационных требований повышения языковой компетентности вообще. Многоязычие является разнопрофильным, полиаспектным, поливалентным феноменом, который в современных условиях, в ситуации повышенной социально-политической динамики приобретает свойство увеличенного содержания социальных, политических, геополитических и других коннотаций. Многоязычие принято рассматривать как необходимый признак сознания личности и межличностного общения, присущую части людей и человечеству испокон веков. Каждому отрезку исторического времени и каждому этапу исторического развития соответствует свой вариант многоязычия. Уместно сфокусироваться не на отмене требования обладать знаниями английского уровня B2 для преподавателей вузов, а на отсрочку времени для его окончательного ввода – например, с 1 января 2020. Толчком к положительному восприятию этой реформы должна быть стратегия личного успеха преподавателя, а не принудительно-разрешительная политика. Многоязычие нового типа в системе вузов – это императив времени, определяемый евроинтеграцией Украины и процессами глобализации. При условии успешного решения вопроса многоязычия, вузы подадут пример для подражания всего общества.

Ключевые слова: многоязычие, философия образования, языковая политика, образовательная политика, модернизация образования, высшее учебное заведение.

MULTILINGUALISM AS A TREND OF SOCIAL DEVELOPMENT AND A FACTOR OF THE MODERNIZATION OF EDUCATION

O.V. Yakovleva

Implementation of multilingualism is a new type of educational reform that meets the challenges. However, this reform should be appropriate to the scale of higher education and to the real time for receiving the first results. Cancellation of the requirement for applicants rank of associate professor and professor of English on B2 is not justified. On the one hand, hasty, unprepared, and therefore failed attempt was a result of maternity introduction of this requirement. On the other hand, harmful and inherently retrograde seemed to be a decision on the rejection of high qualification requirement to increase linguistic competence at all. Multilingualism is divers, poly-aspect, polyvalent phenomenon that in the current situation of high social and political dynamics acquires the ability to enlarge content of social, political, geopolitical and some other connotations. Multilingualism taken regarded as an integral feature of

personality consciousness and interpersonal communication, an inherent part of individuals and mankind for centuries. Each tint historical time and each stage of historical development has its own version of multilingualism. It is appropriate to focus not on the abolition of B2, but on the postponing its final input - for example, from January 1, 2020. Impetus to the positive perception of the reform strategy should be personal success of the teacher, not force-licensing policy. Multilingualism of a new type in the system of higher education is the imperative of time that is determined by Ukraine's European integration and globalization. If the multilingualism implementation were successful, universities served an example for the nation as a whole.

Implementation of multilingualism is a new type of educational reform that meets the challenges. However, this reform should be appropriate to the scale of higher education and to the real time for receiving the first results. Cancellation of the requirement for applicants rank of associate professor and professor of English on B2 is not justified. On the one hand, hasty, unprepared, and therefore failed attempt was a result of maternity introduction of this requirement. On the other hand, harmful and inherently retrograde seemed to be a decision on the rejection of high qualification requirement to increase linguistic competence at all. Multilingualism is divers, poly-aspect, polyvalent phenomenon that in the current situation of high social and political dynamics acquires the ability to enlarge content of social, political, geopolitical and some other connotations. Multilingualism taken regarded as an integral feature of personality consciousness and interpersonal communication, an inherent part of individuals and mankind for centuries. Just as it seems impossible to have private language used solely for someone own consumption, meanwhile for other people it were unclear, as well it would be confusing impossible existence of such individual multilingualism, which could not perceive, identify, evaluate someone else who would take on the role of interlocutor.

Compared to the first half of the twentieth century, there are now largely replaced the motives of increased interest in nature of multilingualism, its functional features and social role, as well as contextual nature of phenomena that accompany it. In addition to the purely scientific linguistic, sociolinguistic, philosophical and political circumstances there are displayed extra-linguistic circumstances caused by specific contemporary historical moment. In addition, modified cornerstone principles of understanding the phenomenon are diversified conceptual approaches to interpretation, shifted the emphasis in the understanding of its social role and importance as one of the important tools of modern communication environment. Taking in account the phenomenon of social rising of multilingualism we should put on the agenda the scientific philosophical and educational thinking and discussion of the issue of multilingualism as a regulatory factor in education and training in higher education. It can be considered as one component of a broader problem of the block, the focus of which is the phenomenon of multilingualism as an element of social development in general.

Multilingualism is one of those objects that can be qualified as objects of vague conceptual boundaries. On the one hand, determines their "blur", on the other hand, requires understanding and describing the format not

only individual humanities, but also interdisciplinary study. Such objects can not be considered outside the scope of philosophical understanding of human consciousness (both individual and collective). Multilingualism is a product of human activity, therefore in the process of analysis would be counterproductive attempts aside mind, reduce it.

One of the distinguishing features of multilingualism that makes diversity typical for it, is that it could not be reduced and limited to any one area of human activity. Each historical time and each stage of social development has its own version of multilingualism. It is appropriate to focus not on the abolition of B2, but on the postponing its final input – for example, from January 1, 2020. Impetus to the positive perception of the reform strategy should be personal success of the teacher, not force-licensing policy. Multilingualism of a new type in the system of higher education is the imperative of time that is determined by Ukraine's European integration and globalization. If the multilingualism implementation were successful, universities served an example for the society as a whole.

Key words: multilingualism, philosophy of education, language polity, education polity, education modernization, higher educational institution.